

تجهیزات و وسایل ایمنی برای تمرین ذوب‌گوشهای

جدول وسایل کار

ردیف	نام	مشخصات	تعداد
۱	دستگاه جوش گاز	تجهیزات کامل جوش اکسی استیلن	یک دستگاه
۲	سرمشعل شماره ۱۰۰ میلی متر	بدون عایق	یک عدد
۳	انبردست معمولی	استاندارد	یک عدد
۴	سوزن سرمشعل	با سیم فولادی	یک عدد
۵	برس سیمی	استاندارد	یک عدد
۶	فنک جوشکاری	چکش معمولی	یک عدد
۷	گاز در کنار بخاری و شوفاژ و در معرض گرمای شدید آفتاب قرار نگیرد.	۳۰۰ گرمی	یک عدد

نکات ایمنی!

- ۱- در جایه جا کردن کپسول استیلن نکات ایمنی را رعایت کنید.
- ۲- قبل از شروع جوشکاری شیلنگ ها و شیر فلکه‌ی کپسول را از نظر آب‌بندی کنترل کنید.
- ۳- توجه داشته باشید از آبه مجهز به کپسول‌های گاز در کنار بخاری و شوفاژ و در معرض گرمای شدید آفتاب قرار نگیرد.
- ۴- از پوشیدن لباس کار نایلونی و استفاده از دستکش لاستیکی موقع جوشکاری پرهیز کنید.

جدول وسایل ایمنی

ردیف	نام	مشخصات	تعداد
۱	لباس کار مناسب	اندازه‌ی بدن	یک دست
۲	کفش ایمنی	اندازه‌ی پا	یک جفت
۳	کلاه ایمنی	نوع سبک	یک عدد
۴	پیش‌بند	چرمی	یک عدد
۵	دستکش	چرمی	یک جفت
۶	عینک جوشکاری	با شیشه مناسب	یک عدد

جدول مواد لازم

ردیف	نام	مشخصات	تعداد	ملاحظات
۱	ورق فولاد معمولی	۱۱۰×۲۵×۱۲۰ میلی متر	۴	st37
۲	گاز اکسیژن	۲-۳bar ۲-۳Kg/cm ^۲	شیلنگ	در کپسول یا خط لوله گاز اکسیژن
۳	گاز استیلن	۰/۵-۱/۵bar ۰/۵-۱/۵Kg/cm ^۲	استیلن	از کپسول یا خط لوله گاز استیلن

۱۱-۲- دستورالعمل جوشکاری زاویه‌ی خارجی بدون مفتول

با لباس کار مجهر شوید و ابزار کار و وسایل ایمنی را از انبار تحويل گرفته و با رعایت نکات ایمنی مراحل زیر را به ترتیب انجام دهید.

۱- چهار قطعه فولاد معمولی به ابعاد $120 \times 25 \times 1/5$ میلی‌متر تهیه کنید.

۲- به وسایل ایمنی کامل مجهر شوید. شعله‌ی مناسب ختنی ایجاد کنید و در نقطه‌ی تماس با ذوب لبه‌ها خال جوش ایجاد کنید.

۳- دو قطعه را به صورتی که در شکل نشان داده شده است در گوش‌ها روی هم قرار دهید و برای ثابت‌ماندن در این وضعیت از یک قطعه‌ی مناسب آهنی کمک بگیرید(شکل ۲-۱۸۵).

شکل ۲-۱۸۵

۴- پس از سردشدن خال جوش، دو لبه‌ی دیگر کار را مطابق شکل به وسیله‌ی دست به هم رسانید تا درز در تمام طول پیکسان شود (شکل ۲-۱۸۶).

شکل ۲-۱۸۶

۵- با استفاده از انبردست و میز کار (آجر نسوز) لبه‌های کار را کمی فشار دهید تا لبه‌ها به هم برسند، سپس با شعله خال جوش ایجاد کنید(شکل ۲-۱۸۷).

شکل ۲-۱۸۷

۶- قطعات دیگر را مانند همین روش به هم خال جوش بزنید(شکل ۲-۱۸۸).

شکل ۲-۱۸۸

۷- با توجه به شکل، دو قطعه را روی میز کار قرار داده و با ذوب کردن لبه‌ها خال جوش بزنید (شکل ۲-۱۸۹).

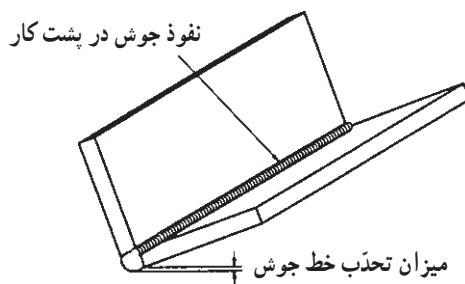
شکل ۲-۱۸۹

۸- چهار قطعه‌ی خال جوش زده شده را که دارای سه گوشه زاویه‌ی خارجی است در محل مناسب روی میز کار (آجرنسوز میز) قرار دهید و با شعله‌ی مناسب که در کار قبل هم به کار گرفته‌اید و با توجه به زوایای مشعل مطابق نقشه کار لبه‌ها را با ذوب کردن به هم جوش دهید.

۹- در هنگام ذوب لبه‌های کار توجه داشته باشید هر دو لبه یکسان ذوب شود (شکل ۲-۱۹۰).

شکل ۲-۱۹۰

شکل ۲-۱۹۱

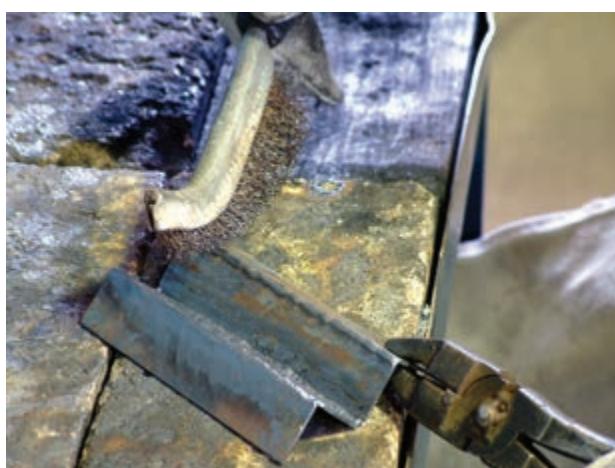
ذوب سطحی باید به حدّی نفوذ داشته باشد که در پشت کار قابل بررسی باشد (شکل ۲-۱۹۱).
گرده جوش ایجاد شده دارای موج‌های یکسان باشد.

شکل ۲-۱۹۲

۱۰- شیر اکسیژن و استیلن را بیندید و مشعل را در محل مناسب خود قرار دهید(شکل ۲-۱۹۲).

نکته‌ی مهم! نگهداری و استفاده اصولی از وسائل و دستگاه‌ها و ابزارهای دستی و حفاظت از وسائل کار از وظایف جوشکاران است.

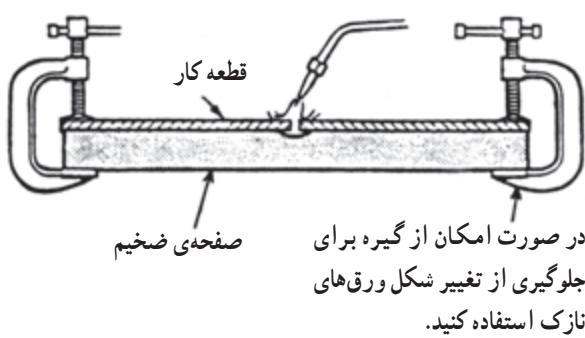

شکل ۲-۱۹۳

کار را برس بزنید و جهت بررسی به هنرآموزتان ارائه دهید و در خصوص اشکالات کار خود از او راهنمایی بخواهید (شکل ۲-۱۹۳).

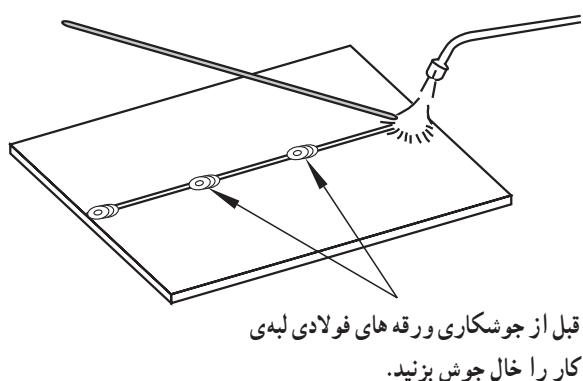
۱۱- در پایان شیر فلکه‌ی کپسول‌ها را بیندید و گازهای درون شیلنگ‌ها را با باز کردن شیرهای گاز روی مشعل تخلیه و شیلنگ‌ها را مرتب و منظم جمع آوری کنید و مشعل را در جای خود قرار دهید.

۱۲- ابزار و وسائل را تمیز کنید و به انبار تحویل دهید.

شکل ۲-۱۹۴

۱۲-۲- خال جوش زدن قطعات با استفاده از سیم جوش
 برای آن که قطعات مورد جوشکاری در تمام زمان جوشکاری فاصله‌ی ثابتی از یکدیگر داشته باشند آن‌ها را در فیکسچر یا ثابت‌کننده مطابق شکل ۲-۱۹۴ قرار می‌دهند یا در فواصل معینی به هم خال جوش می‌زنند. در ورق‌های با ضخامت کم‌تر از ۵ میلی‌متر فاصله‌ی خال جوش‌ها 3° برابر ضخامت ورق است.

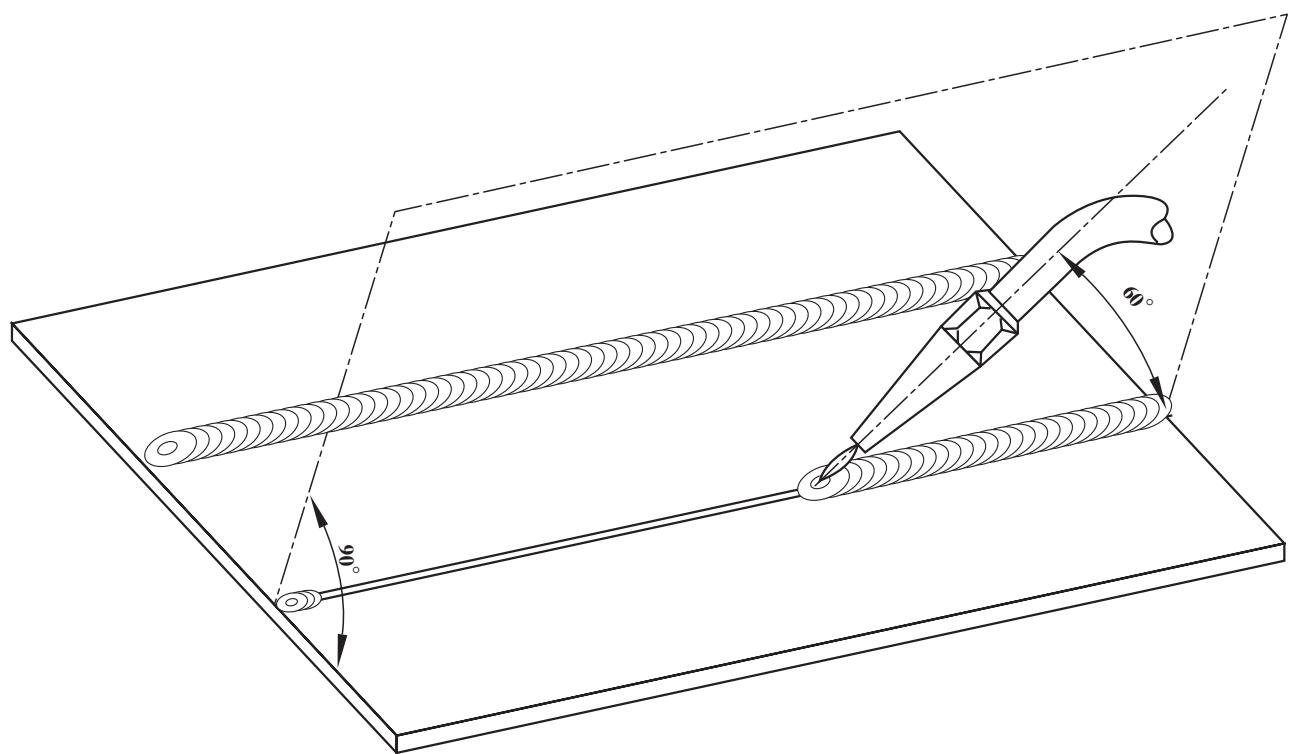
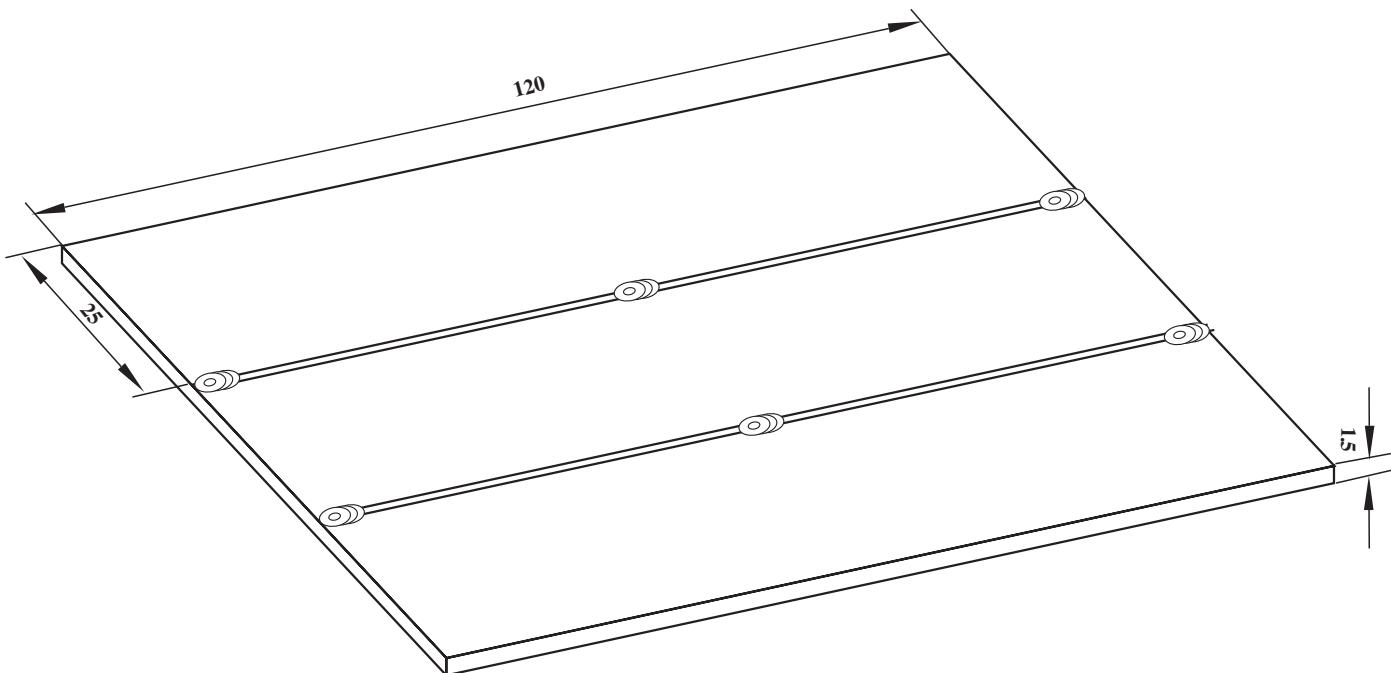
$$d = \frac{T}{2} + 1m$$

قطر مفتول

ضخامت ورق T

شکل ۲-۱۹۵

خال جوش معمولاً از وسط کار شروع می‌شود و به طور متناوب یکی را چپ و بعدی را راست، با فاصله‌ی تعیین شده، خال جوش می‌زنند به نحوی که همیشه شعله به طرف قسمت جوش‌نخورده‌ی کار باشد (شکل ۲-۱۹۵). قطر مفتول جوشکاری نیز یک میلی‌متر بیش‌تر از نصف ضخامت ورق است. به فرمول مقابل توجه کنید :

مشخصات قطعه کار	تعداد	جنس	اندازه قطعه	مشخصات قطعه کار	ورق	شماره
نام قطعه کار: تمرینی	۳	St37	$120 \times 25 \times 1/5$		۱	
مقیاس ۱:۱						
تولرانس خشن هدف های آموزشی: جوشکاری درز لب به لب بدون مفتول	۲ ساعت		شماره نقشه ۲-۱۲			

تجهیزات و وسایل ایمنی برای جوش لب به لب

جدول وسایل کار

ردیف	نام	مشخصات	تعداد
۱	دستگاه جوش گاز	تجهیزات کامل جوش اُکسی استیلن	یک دستگاه
۲	سرمشعل شماره ۱۰۰ میلی متر	۱-۲	یک عدد
۳	انبردست معمولی	بدون عایق	یک عدد
۴	سوزن سرمشعل	استاندارد	یک دست
۵	برس سیمی	سیم فولادی	یک عدد
۶	چکش معمولی	۳۰ گرمی	یک عدد
۷	فندک جوشکاری	استاندارد	یک عدد

نکات ایمنی!

- ۱- چنانچه از مولد استیلن استفاده می کنید سطح آب درون کپسول حفاظتی مولد و سوپاپ ایمنی یک طرفه را کنترل کنید.
- ۲- چنانچه کپسول ها روی ارابه قرار دارد ارابه را در محل امن ثابت کنید.
- ۳- دقت کنید کپسول های گاز به دیوار یا ارابه با بست یا زنجیر محکم شده باشند.
- ۴- از غلتاندن کپسول های گاز روی زمین خودداری کنید.
- ۵- برای شروع کار شیرفلکه های کپسول ها را به آرامی باز کنید.

جدول وسایل ایمنی

ردیف	نام	مشخصات	تعداد
۱	لباس کار مناسب	اندازه بدن	یک دست
۲	کفس ایمنی پا	اندازه پا	یک جفت
۳	پیش بند	چرمی	یک عدد
۴	دستکش	چرمی	یک جفت
۵	عینک جوشکاری	با شیشه مناسب	یک عدد
۶	کلاه ایمنی	نوع سبک	یک عدد

جدول مواد لازم

ردیف	نام	مشخصات	تعداد	ملاحظات
۱	ورق فولاد معمولی	۱۰×۲۵×۱/۵ میلی متر	۴	st37
۲	گاز اکسیژن	۲-۳ bar ۲-۳ Kg/cm²	شیلنگ اکسیژن	از کپسول یا خط لوله گاز اکسیژن
۳	گاز استیلن	با فشار ۱۱° bar ۰/۵-۱/۵ Kg/cm²	شیلنگ	از کپسول یا خط لوله گاز استیلن

۱۳—۲— دستورالعمل جوشکاری درز لب به لب بدون مفتول

با لباس کار مجهر شوید و ابزار کار و وسایل ایمنی را از انبار تحويل گرفته و با رعایت نکات ایمنی مراحل زیر را به ترتیب انجام دهید.

- ۱— از ورق $1/5$ میلی‌متری فولاد ساختمانی به ابعاد $120 \times 25 \times 1/5$ شش قطعه بیرید.
- ۲— وسایل جوشکاری را مرتب کرده، وسایل ایمنی و عینک جوشکاری و دستکش نیز آماده کنید (شکل ۲-۱۹۶).
- ۳— با لباس کار مناسب و وسایل ایمنی حفاظتی مجهر شوید.
- ۴— دستگاه را آماده کار کنید.

شکل ۲-۱۹۶

شکل ۲-۱۹۷

شکل ۲-۱۹۸

- ۵— با استفاده از جدول ۲-۹ سرمشعل شماره 14° را برای جوشکاری قطعات $1-2$ میلی‌متر به مشعل بیندید. توجه داشته باشید که سرمشعل با دست به دسته‌ی مشعل بسته می‌شود؛ آن را کاملاً محکم کنید (شکل ۲-۱۹۷).

- ۶— شیرفلکه‌ی اکسیژن را باز و فشار مناسب را تنظیم کنید. شیرفلکه‌ی استیلن را نیز باز کنید و فشار مناسب را تنظیم کنید (شکل ۲-۱۹۸).

شکل ۲-۱۹۹

۷- شعله‌ی خنثای مناسب ایجاد کنید (شکل ۲-۱۹۹).
موقع روشن کردن مشعل ابتدا شیر گاز سوختنی را کم باز کنید و
حتماً موقع روشن کردن آن از عینک جوشکاری استفاده نمایید.

شکل ۲-۲۰۰

هر سه قطعه را در سه نقطه، به ترتیب در وسط و دوسر، به
هم خالجوش کنید(شکل ۲-۲۰۰).
هم‌سطح بودن دو قطعه کار را پس از خالزدن کنترل کنید.

شکل ۲-۲۰۱

۸- لبه‌های یک خط از درز دو قطعه را مانند تمرين ذوب سطحی ابتدا سرمشعل تحت زاویه‌ی $۷۰-۶۰^{\circ}$ برای تشکیل حوضچه‌ی مذاب قرار دهید و پس از تشکیل ذوب با زاویه‌ی ۴۵° در فاصله‌ی ۳ تا ۵ میلی‌متر لبه‌ها با حرکت دورانی پشت مذاب به جلو هدایت کنید(شکل ۲-۲۰۱).

۲-۲۰۲

۹- به همین ترتیب درزهای دیگر را با ذوب لبه به هم جوش دهید (شکل ۲-۲۰۲).

در صورت بزرگ شدن حوضچه‌ی مذاب مشعل را به اندازه‌ی 5° بخوابانید (زاویه‌ی سرمشعل به کار حدود 40° باشد) تا مذاب به جلو هدایت شود و گرمای کمتری به کار برسد.

۲-۲۰۳

۱۰- با استفاده از خطکش و سوزن خطکش، ورق قطعات را خطکشی کنید. این خط باید در فاصله‌ی یک سانتی‌متری کنار خط‌جوش باشد (شکل ۲-۲۰۳).

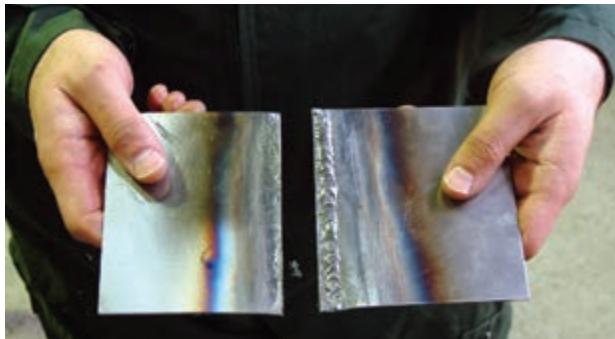

۲-۲۰۴

۱۱- با استفاده از قیچی اهرمی از روی خط ترسیم شده ببرید (شکل ۲-۲۰۴). توجه داشته باشید تیغه‌ی قیچی اهرمی کنار خط‌جوش را برش دهد.

شکل ۲-۲۰۵ چگونگی و محل برش خوردگی را نشان می‌دهد.

۱۲- قطعات را با چکش روی سندان صاف کنید و مراحل ۶ تا ۹ را برای جوشکاری درزهای به وجود آمده اجرا کنید.

شکل ۲-۲۰۵

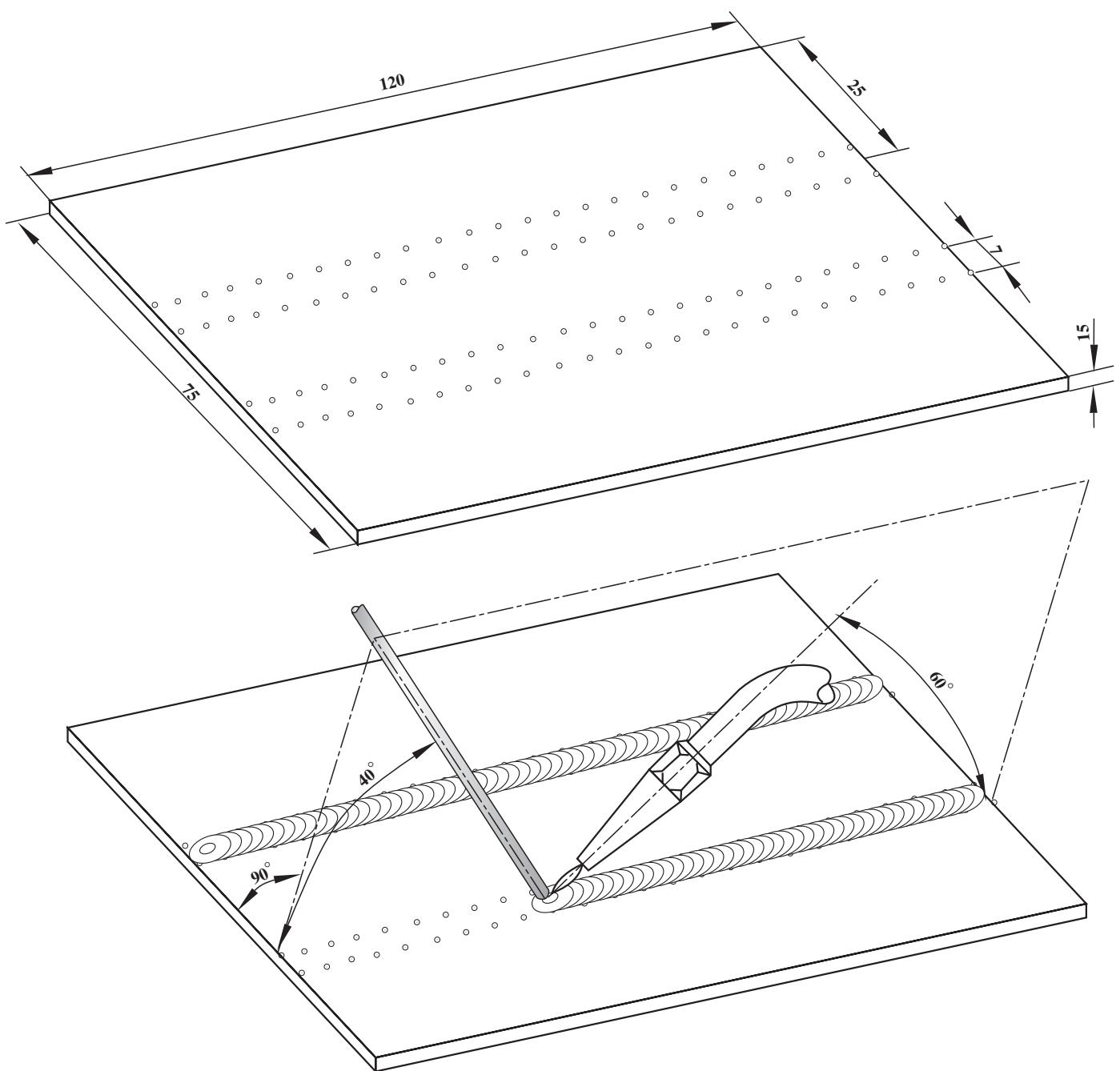
۱۳- خط جوش را برس بزنید و برای بررسی به هنرآموزتان نشان دهید (شکل ۲-۲۰۶).

۱۴- در پایان وسایل را جمع آوری و محل کار را تمیز کنید و ابزار را به انبار تحویل دهید.

شکل ۲-۲۰۶

نکته‌ی مهم! حفاظت و نگهداری از امکانات کارگاهی و وسایل و ابزار کار از وظایف شغلی بوده و استفاده اصولی از آنها بهره‌وری را افزایش می‌دهد.

				ورق فولاد معمولی	
شماره	مشخصات قطعه کار	جنس	اندازهای قطعه	ملاحظات	
شماره‌ی نقشه ۲-۱۴	نام قطعه کار: تمرینی	St37	۱۲۰×۷۵×۱/۵		
مدت: ۴ ساعت	هدف‌های آموزشی: تمرین ایجاد گرده جوش	تولرانس			

تجهیزات و وسایل ایمنی برای ایجاد گرده جوش روی ورق فولادی

جدول وسایل کار

ردیف	نام	مشخصات	تعداد
۱	دستگاه جوش گاز	تجهیزات کامل جوش اکسی استیلن	یک دستگاه
۲	سرمشعل شماره ۱۰۰	۱-۲ میلی متر	یک عدد
۳	سوژن سرمشعل	استاندارد	یک سری
۴	انبردست	بدون عایق	یک عدد
۵	برس سیمی	با سیم فولادی	یک عدد
۶	چکش معمولی	۳۰۰ گرمی	یک عدد
۷	فنک جوشکاری	استاندارد	یک عدد

نکات ایمنی!

- ۱- قبل از باز کردن شیر فلکه کپسول پیچ تنظیم زیر رگولاتور را شل کنید.
- ۲- از پیش بند مناسب با بند های سالم استفاده کنید و بند ها را پشت گردن و پشت کمر درست به هم بیندید.
- ۳- برای جابه جا کردن قطعات گرم از انبردست استفاده کنید.
- ۴- قبل از باز کردن شیر استیلن برای ایجاد شعله از سالم بودن فندک جوشکاری اطمینان حاصل کنید.
- ۵- موقع جوشکاری مواظب دست و لباس اطرافیان باشید.
- ۶- با شعله ای روشن مشعل را روی میز کار رها نکنید.

جدول وسایل ایمنی

ردیف	نام	مشخصات	تعداد
۱	لباس کار مناسب	اندازه بدن	یک دست
۲	کفش ایمنی	اندازه پا	یک عدد
۳	دستکش	چرمی	یک جفت
۴	بیش بند	چرمی	یک عدد
۵	عینک جوشکاری	با شیشه مناسب	یک عدد

جدول مواد لازم

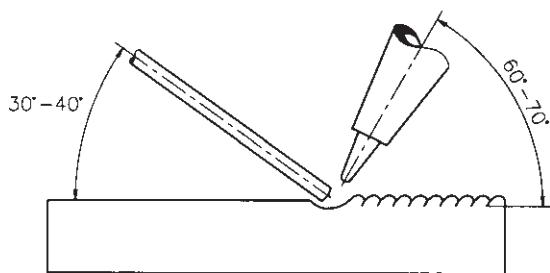
ردیف	نام	مشخصات	تعداد	ملاحظات
۱	ورق فولاد معمولی	۱۲۰×۷۵×۱/۵ میلی متر	۴ عدد	سه عدد برای تمرین
۲	سیم جوش	مسوار با قطر ۲ میلی متر	۴ عدد	۹۰ سانتی
۳	گاز اکسیژن	با فشار ۲-۳ bar ۲-۳ Kg/cm ^۲	شیلنگ	از کپسول یا خط لوله گاز اکسیژن
۴	گاز استیلن	با فشار ۰/۵-۱/۵ bar ۰/۵-۱/۵ Kg/cm ^۲	شیلنگ	از کپسول یا خط لوله گاز استیلن

۱۴-۲- دستورالعمل ایجاد گرده جوش روی ورق فولادی

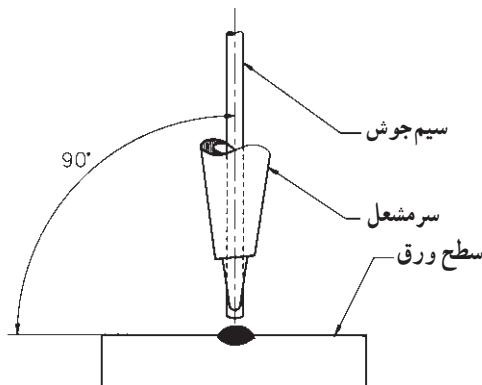
به لباس کار و وسایل ایمنی مجهز شوید و با رعایت نکات ایمنی:

- ۱- یک قطعه ورق آهن مطابق نقشه به ابعاد $120 \times 75 \times 1/5$ تهیه کنید.

- ۲- مطابق نقشه داده شده روی آن را خط کشی کنید و روی میز کار قرار دهید.

شکل ۲-۲۰۷

شکل ۲-۲۰۸- چگونگی قرارگرفتن مشعل و سیم جوش در یک صفحه

شکل ۲-۲۰۹

- ۳- زاویه‌ی مشعل و سیم جوش را مطابق شکل ۲-۲۰۷ تنظیم کنید. قبل از روشن کردن مشعل، این زوایا و همچنین در یک صفحه قرار گرفتن مشعل و سیم جوش را مطابق شکل ۲-۲۰۸ تمرین کنید.

- ۴- نحوه‌ی جوشکاری و ایجاد گرده جوش، بدین‌گونه است که: اول حوضچه مذاب در ابتدای کار ایجاد کرده و پس از تشکیل حوضچه مذاب مفتول در داخل آن قرار می‌گیرد تا قسمتی از مفتول ذوب شود و به کار اضافه شود. همان‌طور که در شکل ۲-۲۰۹ مشاهده می‌شود.

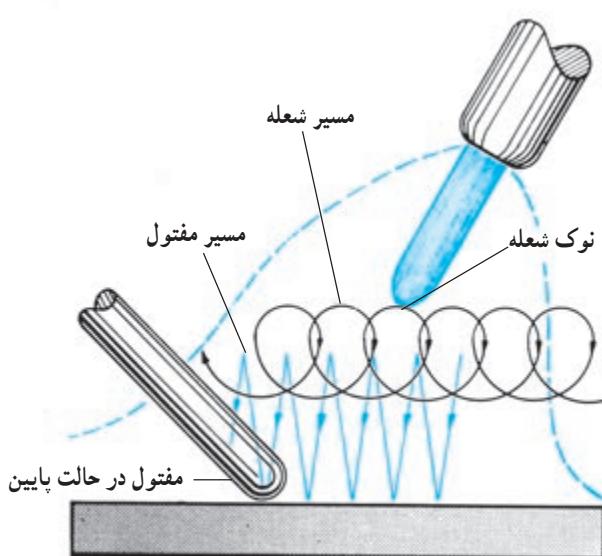
۵- با استفاده از جدول ۲-۱۲ سرمشعل مناسب را با توجه به ضخامت ورق مورد جوشکاری انتخاب کنید و آن را به مشعل جوشکاری بیندید. چون ضخامت ورق آماده شده $1/5\text{mm}$ است باید از مشعل ۲ تا ۴ و یا پستانک شماره 14° که در هر ساعت 14° لیتر گاز استیلن با این مشعل مصرف دارد استفاده کنید.

جدول ۲-۱۲- اندازه‌ی پستانک و قطر مفتول با توجه به ضخامت ورق

زمان برای یک متر جوشکاری (min)	مواد مصرفی برای یک متر جوشکاری			قطر مفتول mm	شماره‌ی پستانک	ضخامت ورق mm
	مفتول gr	مفتول lit	گاز اکسیژن lit			
۵	۲۰	۱۰	۸	۲	۱۰۰	۱
۷/۵	۳۵	۲۲	۱۹	۲	۱۴۰	۱/۵
۱۰	۵۰	۴۲	۳۵	۳	۲۰۰	۲
۱۲	۶۵	۵۷	۴۸	۳	۲۵۰	۲/۵
۱۵	۹۰	۹۰	۷۵	۳	۳/۵	۳

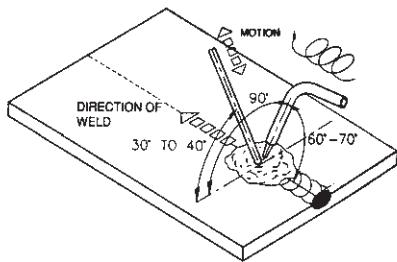
۶- مطابق شکل ۲-۲۱^۰ به مشعل حرکت دورانی داده و سیم جوش را لحظه به لحظه درون حوضچه‌ی مذاب قرار دهید تا مقداری از آن ذوب شده و به مذاب حوضچه اضافه شود. چنانچه سیم جوش در کنار حوضچه‌ی مذاب به کار برخورد کند به قطعه کار می‌چسبد.

به طوری که باید نوک آن را با مشعل ذوب کرد تا از کار کنده شود.

شکل ۲-۲۱^۰

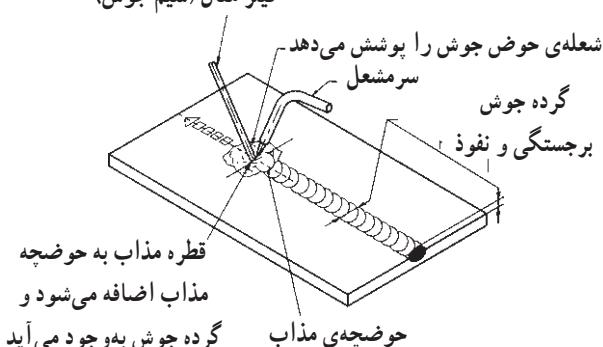
۷- مطابق شکل ۲-۲۱۱ و زوایای معین شده به جوشکاری
ادامه دهید.

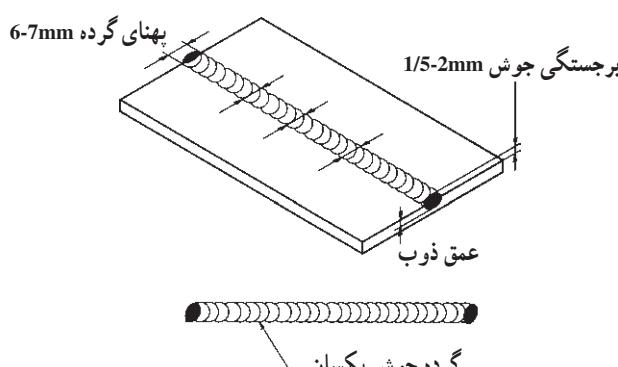
شکل ۲-۲۱۱

شکل ۲-۲۱۲
فیلر متال (سیم جوش)

شکل ۲-۲۱۳

شکل ۲-۲۱۴

۸- کار را مطابق شکل ۲-۲۱۲ اجرا نماید و توجه داشته باشید گرده ایجاد شده در تمام طول تمرین دارای پهنا و بر جستگی یکسان داشته باشد که خود به میزان اضافه کردن مذاب از سیم جوش به کار بستگی دارد.

۹- پهنهای گرده جوش ۷ میلی متر است و در تمام طول خط جوش با کنترل حرکت زیگزاگی این پهنا رعایت شود. با تمرین بیشتر در این خصوص مهارت کافی به دست خواهد آمد (شکل ۲-۲۱۳).

۱۰- مشعل را خاموش کنید و آن را در جای خود قرار دهید.

۱۱- خط جوش را برس بزنید.

۱۲- در بررسی کار توجه داشته باشید که بر جستگی جوش از سطح قطعه ۲ تا ۱/۵ میلی متر و پهنهای جوش ۶-۷ میلی متر بوده و گرده جوش باید در کار نفوذ داشته باشد (شکل ۲-۲۱۴).

۱۳- خط جوش را جهت بررسی و راهنمایی به هنرآموز خود تحويل دهید.

۱۴- وسائل را جمع آوری و محل کار را تمیز کنید.

آزمون پایانی (۲)

۱- درجه حرارت شعله‌ی اکسیاستیلن در چه حدودی است؟

- الف - 2400°C ج - 1600°C
ب - 2800°C د - 2200°C

۲- چه کسری از حجم هوا اکسیژن و چه کسری ازت است؟

- اکسیژن ازت

۳- برای نگهداری سنگ کاربید کدام روش درست است؟

- الف - قراردادن آن در ظرف پلاستیکی ج - نگهداری آن زیر نفت
ب - نگهداری آن در کيسه‌ی نایلون د - نگهداری آن در جای تاریک

۴- در مشعل گرم کاری از چه گازهایی استفاده می‌شود؟

- الف - گاز اکسیژن و گاز استیلن ج - هوا و گاز استیلن
ب - گاز اکسیژن و گاز بوتان د - هوا و گاز بوتان و پروپان

۵- ظرفیت کپسول اکسیژن وقتی که بر باشد چند مترمکعب است؟

جواب در یک سطر :

.....

۶- تفاوت کپسول استیلن با کپسول اکسیژن در چیست؟

- الف - در قطر کپسول استیلن ب - در پیچ محل بستن رگولاتور اکسیژن

ج - در پیچ محل بستن رگولاتور استیلن

۷- مواد چرب و روغنی با اکسیژن ترکیب می‌دهد.

- الف - قابل انفجار ج - خورنده

ب - سمی د - جامد

۸- کدام فلز خالص در تماس با استیلن ترکیب قابل انفجار می‌دهد؟

- الف - روی ج - مس

ب - آلومینیوم د - سرب

۹- سوراخ خروجی نازل سرمشعل اکسیاستیلن چه شکلی است و چرا؟

جواب در یک سطر :

.....

۱۰- ماده‌ی غیرقابل استفاده در فعل و افعال درون مولد استیلن چیست؟

جواب در یک سطر:

.....

۱۱- واشر ویکتوری یا پلاستیک فشرده‌ی داخل مهره‌ی متصل به کپسول چه نقشی دارد؟

الف - محکم کردن فشارسنج به شیرفلکه‌ی کپسول

ب - کم شدن فشار در لوله‌ی خروجی کپسول

ج - جلوگیری از نشتی گاز

د - در امتداد هم قرار گرفتن لوله‌ی خروجی و فشارسنج

۱۲- چگونه بین سرشیلنگی و لوله‌ی خروجی رگولاتور آب بندی می‌شود؟

الف - واشر لاستیکی اورینگ

ب - واشر لاستیکی تخت

ج - مغزی مخروطی و نشیمنگاه مخروطی است

د - تماس سطح مغزی به سطح تحت نشیمنگاه

۱۳- لباس کار جوشکاری عموماً از چه پارچه‌ای دوخته می‌شود؟

الف - کتان یا پشمی نازک

ب - کتان یا نخی کلفت

۱۴- جوشکار از پیش‌بند چرمی استفاده می‌کند

الف - تا از گرما و حرارت شعله در امان باشد.

ب - تا جرقه‌های جوش به بدن او نرسد.

ج - زیرا اشعه‌ی جوشکاری گاز برای بدن ضرر دارد.

د - زیرا انجام جوشکاری راحت‌تر است.

۱۵- ساق‌بند که روی کفش اینمی پوشیده می‌شود برای این است که :

الف - کفش اینمی از جرقه‌های جوش محافظت شود.

ب - جرقه‌های جوش به داخل کفش نفوذ نکند.

ج - جوراب جوشکار سوراخ نشود.

د - شلوار جوشکار با جرقه سوراخ نشود.

۱۶- فلزات گداخته و مذاب فلز و شیشه‌ی مذاب چه نوع اشعه‌ای دارند؟

الف - اشعه‌ی ماوراء بنفس

ج - اشعه‌ی مافوق صوت

د - اشعه‌ی ماوراء بنفس و نور مرئی

۱۷- چه موقع گاز اکسیژن شعله‌ور می‌شود؟

الف - هنگامی که گرم شود

ج - موقع فندک‌زدن

- ب - وقتی با هوا مخلوط شود د - هیچگاه
- ۱۸ - علت بستن کپسول‌های اکسیژن با زنجیر یا بست به دیوار چیست؟
 الف - سنگین بودن کپسول
 ب - چون کپسول به شکل استوانه است.
 ج - چون کپسول دارای گاز است.
- د - چون گاز با فشار زیادی در کپسول ذخیره شده است.
- ۱۹ - برای بلند کردن و جابه‌جا کردن کپسول با جرثقیل چه وسیله‌ای مناسب‌تر است؟
 الف - زنجیر فولادی محکم
 ب - سیم بکسل قوی
 ج - تسممه‌های پهن چرمی با بروز نتی
- ۲۰ - کپسول استیلن در کدام حالت می‌تواند مورد استفاده واقع شود؟
 الف - ایستاده
 ج - خوابیده
 ب - مایل
 د - هر دو گزینه‌ی الف و ب
- ۲۱ - برای نشت یا بی اتصالات گاز اکسیژن و استیلن از کدام گزینه استفاده می‌شود؟
 الف - اکسیژن با آب صابون و استیلن با کبریت
 ب - اکسیژن با آب صابون و استیلن با بوی آن
 ج - اکسیژن و استیلن هر دو با کبریت
 د - هر دو گاز با آب صابون
- ۲۲ - قبل از باز کردن شیرفلکه‌ی کپسول اکسیژن پیچ گردشی تنظیم فشار باید
 الف - کاملاً باز باشد و آنرا شل کنیم.
 ج - تا حدودی باز باشد.
 ب - کاملاً بسته باشد و آن را سفت کنیم.
 د - بستگی به فشار گاز مصرفی دارد.
- ۲۳ - بیشترین درجه حرارت و گرما در کدام منطقه‌ی شعله‌ی اکسی استیلن وجود دارد؟
 الف - نوک شعله
 ب - انتهای شعله
 ج - در فاصله‌ی ۲ تا ۵ میلی‌متری نوک مخروط اول
- ۲۴ - دلایل به تأخیر افتادن شعله را در سه مورد بنویسید.

-۱

-۲

-۳

۲۵- چنانچه نسبت گازهای خروجی از مشعل $\frac{O_2}{C_2H_2}$ باشد نوع شعله و خصوصیت آن را بنویسید.

جواب در دو سطر :

.....
.....

۲۶- هنگامی که مخلوط گاز استیلن و گاز اکسیژن کامل بسوزد نسبت $\frac{O_2}{C_2H_2}$ که از مشعل خارج

می‌شود چگونه است؟ نوع شعله و خصوصیات آن را بنویسید.

جواب در دو سطر :

.....
.....

۲۷- در ورق‌های با ضخامت کم تر از ۵ میلی‌متر فاصله‌ی خال‌جوش‌ها از هم در چه حدودی است؟

الف - ابتدا و انتهای قطعه کار ج - به فاصله‌ی ۳۰ میلی‌متر از هم

ب - به فاصله‌ی ۱۰۰ میلی‌متر از هم د - به فاصله‌ی ۲۰ میلی‌متر از هم

۲۸- به کدام سیم جوش مسوار گفته می‌شود؟ کاربرد و خصوصیات آن را بنویسید.

جواب در دو سطر :

.....
.....

۲۹- برای انجام ذوب سطحی ابتدا زاویه‌ی مشعل نسبت به کار چند درجه و پس از تشکیل حوضچه‌ی

مذاب چند درجه است؟ چرا؟

جواب در دو سطر :

.....
.....

۳۰- برای اضافه کردن سیم جوش به مذاب در کدام محل باید سیم جوش ذوب شود؟ چرا؟

جواب در دو سطر :

.....
.....

واحد کار سوم

توانایی لحیم کاری نرم

هدف کلی : لحیم کاری ورق های نازک فلزی

هدف های رفتاری: فراگیر پس از گذراندن این واحد کار باید بتواند :

- ۱- مشخصات لحیم کاری نرم را بیان کند ;
- ۲- وسائل لحیم کاری را نام ببرد ;
- ۳- انواع هویه و کاربرد آن را شرح دهد ;
- ۴- نقش روان ساز در لحیم کاری را شرح دهد ;
- ۵- انواع ماده هی لحیم کاری و کاربرد آن ها را توضیح دهد ;
- ۶- اصول لحیم کاری را توضیح دهد ;
- ۷- عملیات قبل و بعد از لحیم کاری را شرح دهد ;
- ۸- ورق گالوانیزه را به صورت لب رو لب لحیم کاری کند ;
- ۹- قطعات فولاد را با روش قلع انود لحیم کاری کند .

ساعت آموزش

نظری	عملی	جمع
۲	۶	۸

پیش آزمون (۳)

۱- نقطه‌ی ذوب کدام فلز یا آلیاژ از همه کم‌تر است؟

الف - آلیاژ مس و روی (برنج)

ج - آلیاژ مس و نقره

د - فلز مس

۲- آلیاژی که با حرارت نوک هویه‌ی برقی ذوب می‌شود جزء کدام دسته است؟

الف - لحیم نرم

ب - لحیم سخت

۳- روغنی که در لحیم کاری نرم به کار می‌رود مانند در لحیم کاری سخت است.

۴- چرا برای لحیم کاری نرم سطح قطعه را با اسید رقیق شده خیس می‌کنند؟

الف - برای اسیدزدایی

ج - برای این که اسید با فلز مورد لحیم ترکیب شود

ب - برای چربی‌زدایی از کار

د - گزینه‌های ۱ و ۲ با هم

۵- در لحیم کاری سخت کدام آلیاژ به عنوان ماده‌ی لحیم به کار نمی‌رود؟

الف - آلیاژ مس و روی (برنج جوش)

ج - فولاد آلیاژی (جوش ذوبی)

ب - آلیاژ مس و نقره (نقره جوش)

د - مس خالص (مس جوش)

۶- کدام مایع در لحیم کاری به عنوان تمیزکننده‌ی درز به کار می‌رود؟

الف - محلول کلرید روی

ج - محلول سود سوزآور

ب - محلول کلرید سدیم

د - هیچ کدام

۷- در کدام روش لحیم کاری قطعات مورد لحیم کاری را با شعله گرم می‌کنیم؟

جواب در یک سطر:

.....

۸- مشعل‌هایی که برای گرم کردن هویه‌ی مسی به کار می‌رود با گازهای می‌سوزد.

الف - بوتان و هوای

ج - استیلن و اکسیژن

ب - استیلن و هوای

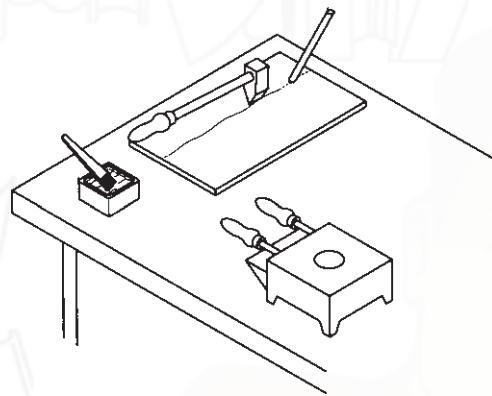
د - بستگی به بزرگی و کوچکی مشعل دارد.

۹- آیا آلیاژ لحیم هم باید کاملاً ذوب شود تا لحیم کاری انجام گیرد؟

بلی

خیر

۱۰- انجام چه کاری در شکل زیر مشاهده می شود؟

ج - برج چوش

الف - مس چوش

د - لحیم سخت

ب - لحیم نرم

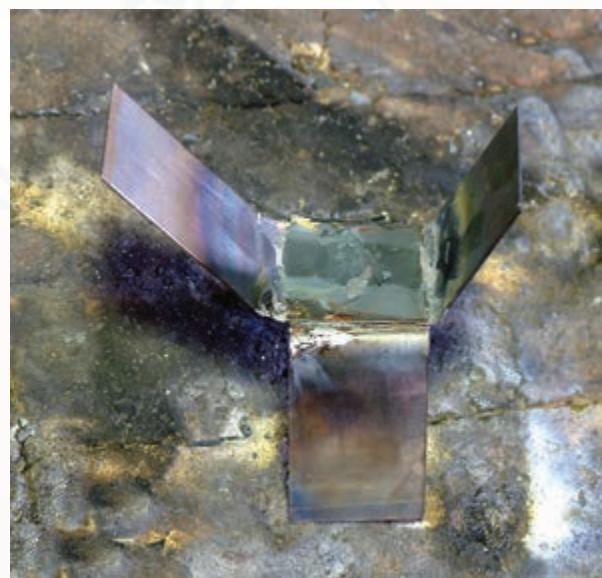
۱۱- اتصال دو قطعه در شکل زیر چگونه انجام شده است؟

ج - نقطه‌ی چوش

الف - جوشکاری ذوبی

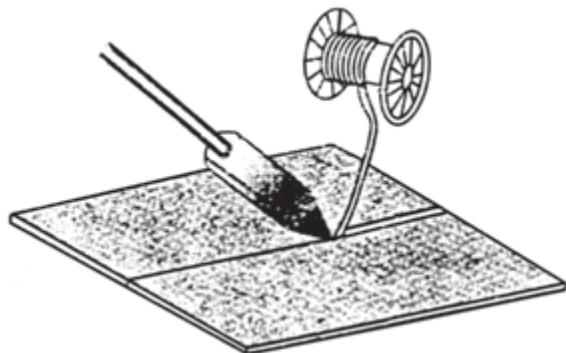
د - لحیم سخت

ب - لحیم نرم

۳- تعریف لحیم کاری نرم

ایجاد اتصال بین دو قطعه فلز را از طریق جاری کردن مذاب فلز (با نقطه‌ی ذوب پایین‌تر از 45° درجه سانتی‌گراد) در فاصله‌ی بین آن دو قطعه لحیم کاری نرم می‌نامند.

شکل ۳-۱

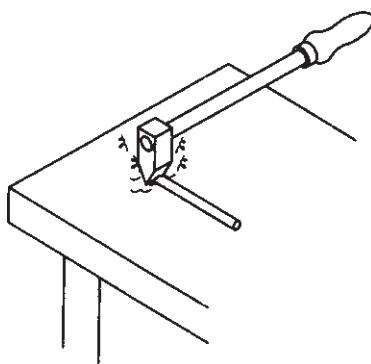
اجرای اتصال لحیم کاری با روش‌های متعددی عملی است. در این مبحث به لحیم کاری نرم با هویه (شکل ۳-۱) خواهیم پرداخت.

۱-۳- هویه‌ی لحیم کاری

هویه‌های لحیم کاری با نوک مسی و دسته‌ی عایق در شکل‌ها و اندازه‌های مختلف ساخته شده است (شکل ۳-۲).

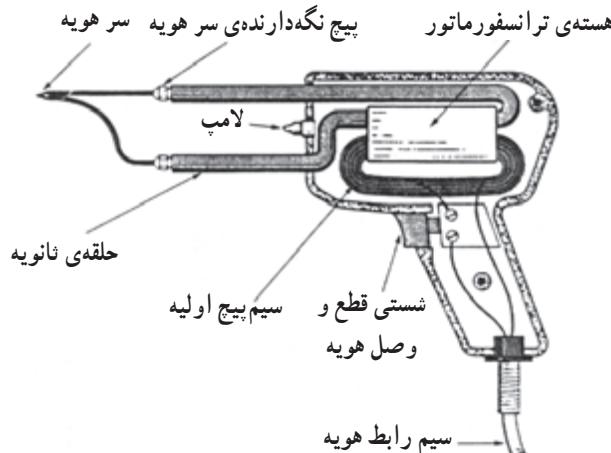
شکل ۳-۲

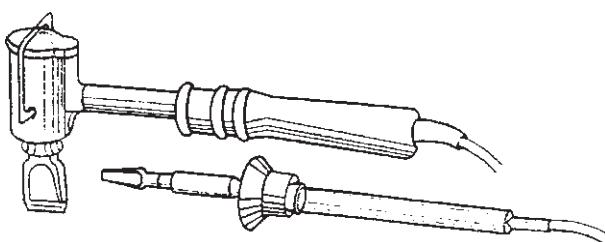
شکل ۳-۳

هویه با انرژی الکتریکی یا انرژی سوختن گاز یا نفت و یا زغال گرم شده و از گرمای موجود در نوک هویه، لحیم نرم ذوب شده و در درز محل اتصال قرار می‌گیرد (شکل ۳-۳).

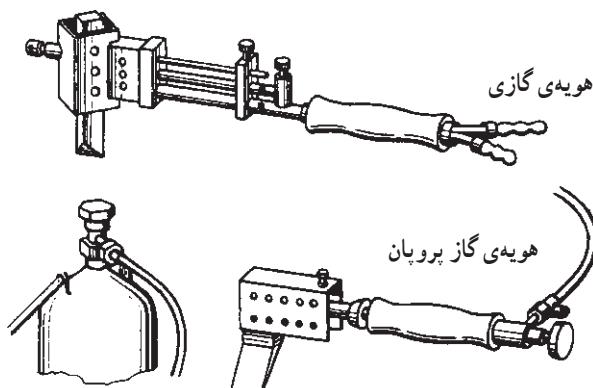
۱-۳-۳- هویهی برقی: به آن دسته از هویه‌ها که به برق شهر وصل شده و با انرژی الکتریکی گرم و داغ می‌شوند هویه‌ی الکتریکی یا هویه‌ی برقی گویند. این هویه‌ها بسته به نوع کاربردشان در شکل‌ها و ظرفیت‌های متفاوت ساخته می‌شوند. در شکل ۳-۴ یک نمونه از هویه‌های برقی را مشاهده می‌کنید که در کارهای ظرف الکترونیکی و الکتریکی و ورقکاری مورد استفاده واقع می‌شود.

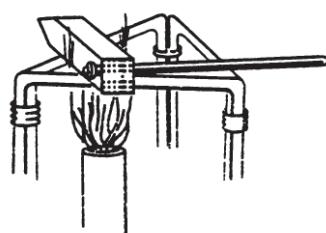
شکل ۳-۴ - هویه‌ی هفت‌تیری و اجزای آن

شکل ۳-۵

شکل ۳-۶

شکل ۳-۷

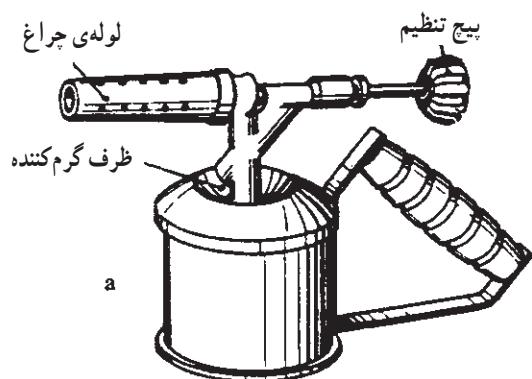
ظرفیت هویه‌ها را با وات می‌سنجند. هویه‌های برقی در اندازه‌های مختلف از ۳۰ واتی تا ۴۰۰ واتی در بازار وجود دارد.

۲-۱-۳- هویه‌هایی هم وجود دارد که مانند یک دسته مشعل بوده و شعله گاز همیشه در حال گرم کردن هویه است و زمانی که لحیم کاری در حال انجام است شعله هم به گرم کردن هویه ادامه می‌دهد (شکل ۳-۶).

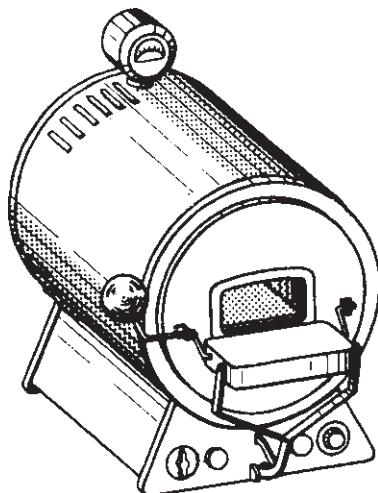
۳-۱-۳- هویه‌ی معمولی: هویه‌ی معمولی از جنس مس است و با شعله‌ی گاز یا شعله‌ی چراغ نفیی و یا با حرارت کوره‌ی زغالی گرم می‌شود و از گرمای ذخیره شده در هویه برای ذوب کردن لحیم استفاده می‌شود (شکل ۳-۷).

۳-۲- چراغهای لحیم کاری

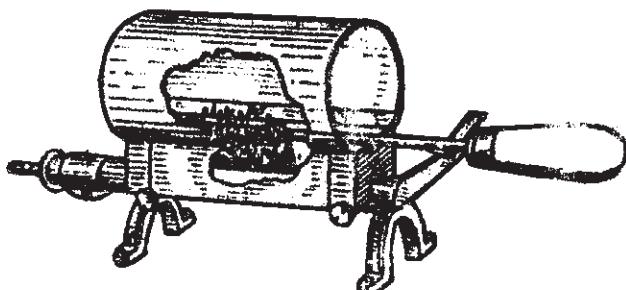
انواع مختلف وسایلی که برای گرم کردن هویه در کارگاهها از آنها استفاده می‌شود عبارت است از کوره‌های رومیزی، کوره‌های زغالی، کوره‌های چوبی و مشعل‌های نفتی (شکل ۳-۸). انتخاب وسایل گرم کننده هویه‌ها به میزان حجم کار لحیم کاری و نوع هویه قابل استفاده با توجه به کوچکی یا بزرگی هویه به کار گرفته می‌شود.

شکل ۳-۸ - مشعل نفتی

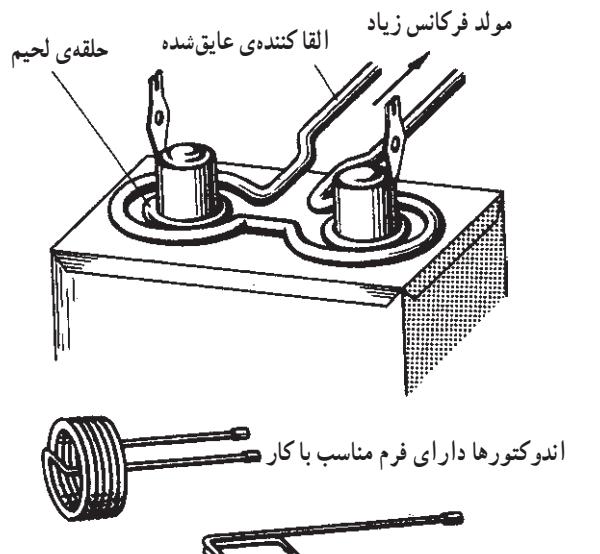
شکل ۳-۹ - مثال برای یک کوره‌ی استوانه‌ای

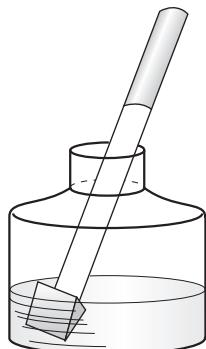
شکل ۳-۱۰ - کوره‌ی گازی یک طرفه

کوره‌های استوانه‌ای (شکل ۳-۹) و کوره‌های گازی دو طرفه برای گرم کردن هویه‌های بزرگ تا ۳ کیلوگرم مورد استفاده قرار می‌گیرد.

کف و بدنه‌ی کوره از مواد نسوز پوشیده شده است. سوخت کوره برق یا گاز شهری است که با هوا مخلوط شده و برای سوختن به مشعل کوره هدایت می‌شود (شکل ۳-۱۰). بعضی از انواع کوره‌ها با گرم کن برقی گرم می‌شوند و برای گرم کردن نیز از جریانی القابی استفاده می‌شود.

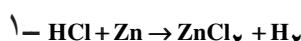

شکل ۳-۱۱

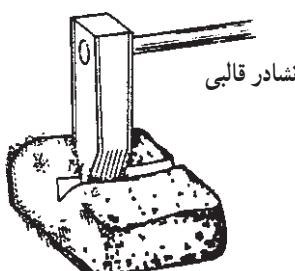
شکل ۳-۱۲ - فلاکس مایع

برادهی فلز روی + اسید کلریدریک = کلرید روی

اسید سولفوریک H_2SO_4

نشادر NH_4Cl

شکل ۳-۱۳

از جریان القابی توسط اندوکتور با شکل های متفاوت برای گرم کردن قطعه کار و لحیم کاری نیز استفاده می شود. در شکل ۳-۱۱ لحیم به صورت حلقه در محل اتصال قرار گرفته و جریان القابی باعث ذوب شدن و جاری شدن لحیم در درز میان دو قطعه می شود. سپس حلقه ای القاکننده را از روی کار برمی دارند.

Soldering Fluxes
روان ساز درز اتصال را به طریق شیمیایی پاک می کند و آن را از اکسیدشدن در اثنای لحیم کاری محفوظ نگاه می دارد.
روان سازها به دو دسته ای فاسد کننده و غیر فاسد کننده تقسیم می شوند.

روان سازهای فاسد کننده مثل کلرید روی که مطابق فرمول (۱) از حل کردن تکه های کوچک فلز روی در اسید کلریدریک تهیه می شود و برای لحیم کاری ورق آهن های گالوانیزه، روی، سرب، مس، برنج و حلبی (ورق آهن قلع انود) استفاده می شود
(شکل ۳-۱۲).

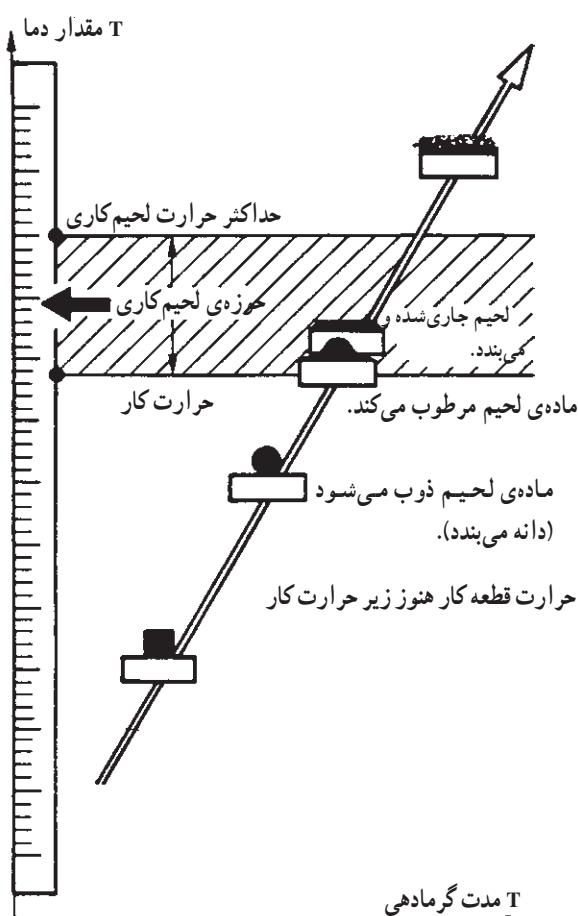
روان ساز غیر فاسد کننده کلفن است که به شکل خمیر یا پودر یا مایع در دسترس است. برای ورق های مس، برنج و ورق های حلبی (آهنی نازک و قلع انود) استفاده می شود و نشادر برای پاک کردن هویه از اسید به کار می رود (شکل ۳-۱۳).

۴-۳- ماده‌ی لحیم کاری Solder

ماده‌ی لحیم کاری معمولاً آلیاژ قلع و سرب است که با نسبت‌های مختلف تهیه می‌شود. در جدول ۳-۱ این نسبت‌ها مشخص شده است. یک کار لحیم شده خوب بستگی به جنس لحیم استفاده شده دارد.

این لحیم‌ها به شکل میله‌هایی به وزن یک پوند تا $1/5$ پوند و یا به صورت سیم به قطر $9/000$ تا $25/000$ اینچ در بازار عرضه می‌شود.

Sn قلع درصد وزنی	Pb سرب درصد وزنی	نسبت قلع به سرب	درجه‌ی ذوب F
%100	-	-	450
-	%100	-	620
%63	%37	$\frac{63}{27}$	361
%40	%60	$\frac{2}{3}$	261-370
%50	%50	$\frac{1}{1}$	416

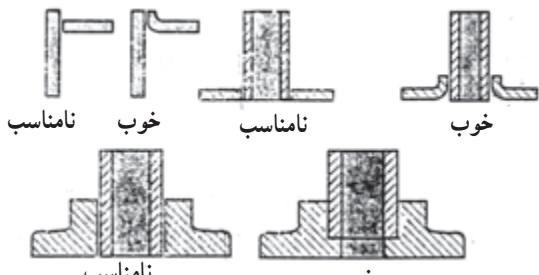

شکل ۳-۱۴- منحنی نمودار تغییر حالت‌های ماده‌ی لحیم کاری نسبت به دمای کار و مدت برقراربودن گرمایی در لحیم کاری

در شکل ۳-۱۴ منحنی نمودار تغییر حالت ماده‌ی لحیم کاری نسبت به دمای کار و مدت برقراربودن گرمایی در لحیم کاری مشخص شده است. یعنی چنانچه درجه حرارت کم و زمان گرمادهی کم باشد ماده‌ی لحیم سخت است و چنانچه درجه حرارت زیاد و زمان گرمادهی هم زیاد باشد ماده‌ی لحیم بیش از اندازه سیال و بی‌صرف می‌شود. پس گرمایی در زمان گرمادهی باید با توجه به درجه‌ی ذوب هر لحیم تنظیم شود تا نتیجه‌ی لحیم کاری مطلوب باشد. در صورتی که درجه حرارت لحیم کاری بیش از حد اکثر حرارت لحیم کاری باشد ماده لحیم و ماده سیال بی‌صرف می‌شود و در صورتی که حرارت قطعه کار و حرارت لحیم کاری کمتر از درجه حرارت ذوب ماده لحیم باشد عملیات ذوب شدن ماده لحیم و جاری شدن در درز اتفاق نمی‌افتد.

۳-۴-۱-عملیات قبل از لحیم کاری

- ۱- تمیزی کامل درز اتصال
- ۲- جفت بودن لبه ها؛ (شکل ۳-۱۵)
- ۳- به کاربردن روان ساز مناسب
- ۴- گرم کردن هویه و آغشته کردن آن با لحیم
- ۵- به کاربردن لحیم مناسب

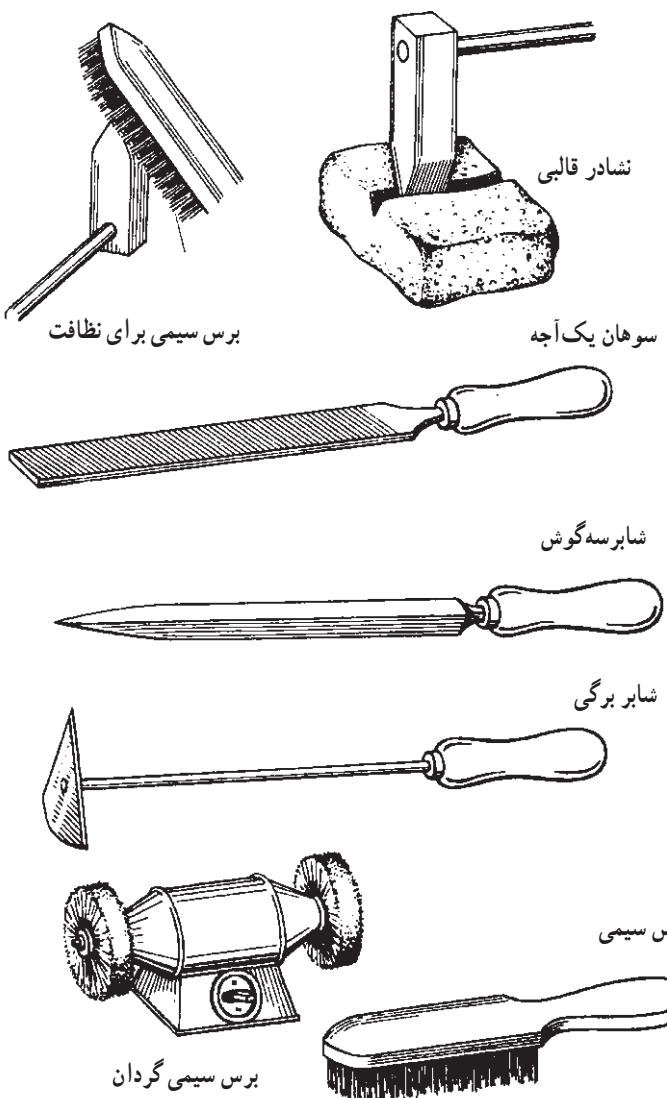
شکل ۳-۱۵

- آشنایی با وسایل تمیز کاری

برای برداشتن قشر اسیدی و رنگ و کتافات از محل اتصال، از وسایل مختلف که در شکل ۳-۱۶ نشان داده شده است. مانند سوهان یک آجه، انواع شابر، انواع برس (سیمی، دستی، ماشینی) و یا از مواد شیمیایی استفاده می شود (شکل ۳-۱۶).

- همچنین برای پاک کردن لبه هی هویه از اکسید از وسایل تمیز کاری استفاده می شود.

- عملیات پس از لحیم کاری شامل برطرف کردن لحیم های زاید با سوهان و شابر، و شستن محل لحیم با مواد قلیایی مانند بودر لباس شویی و آب گرم برای حذف بقایای فلاکس می باشد.

شکل ۳-۱۶- وسایل تمیز کاری مکانیکی

۳-۴-۲ اصول لحیم کاری

عمل اتصال در لحیم کاری توسط نفوذ سطحی لحیم مذاب بین کریستال‌های دو قطعه صورت می‌گیرد. برای این منظور پس از تمیز کاری سطح تماس دو قطعه آن‌ها را به مواد کمکی آغشته کرده و به وسیله‌ی هویه‌ی گرم ماده‌ی لحیم را ذوب کرده و درجه حرارت قطعه را بالا می‌بریم تا لحیم در درز بین دو قطعه جاری شود. قطعات باید در طول انجام عمل لحیم کاری ثابت باشند تا مذاب لحیم خوب منجمد شده و اتصال محکم به وجود آید. شکل ۳-۱۷ روش لحیم کاری نرم با هویه و مراحل آن را نشان می‌دهد. برای اتصالات با سطح تماس زیاد با دو روش زیر قطعات را قلع انود می‌کنند.

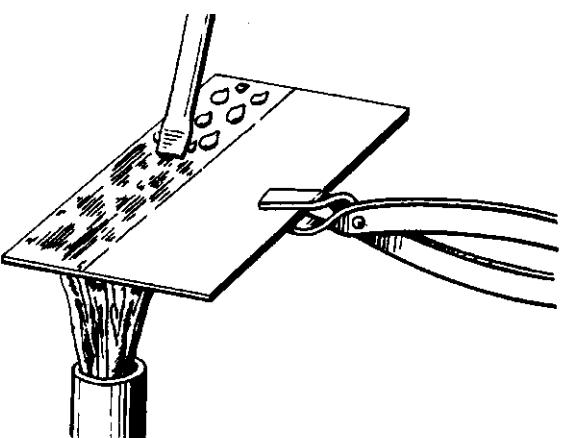
لحیم انود کردن

آماده کردن قطعات کار

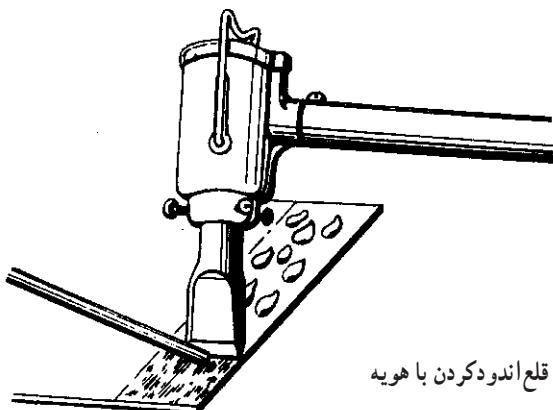
لحیم کاری

شکل ۳-۱۷

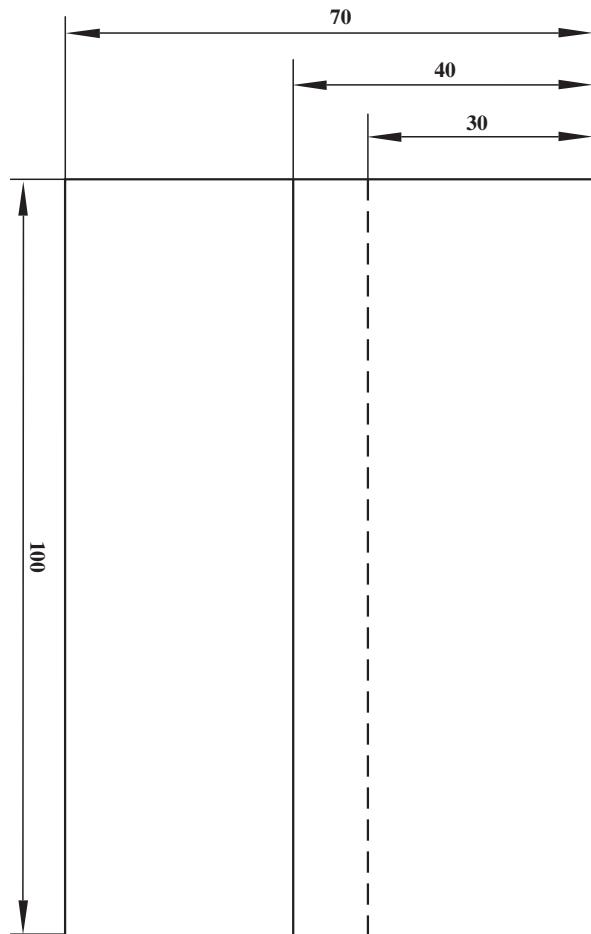
- ۱- گرم کردن سطح که باید قلع انود شود سپس ماده لحیم را روی آن می‌مالند تا ذوب شود و سطح کار را پوشش دهد.
- ۲- قطعه کار را با هویه گرم می‌کنند و به وسیله نوک هویه قلع را به سطح مورد نظر می‌مالند. شکل ۳-۱۸ عملیات قلع انود کردن قطعات را نشان می‌دهد.

قلع انود کردن با هویه

شکل ۳-۱۸

شماره	مشخصات قطعه کار	ورق فولاد معمولی
شماره نکشہ ۳-۵	اندازه‌ی قطعه	۱۰۰×۴۰×۰/۵
مدت: ۳ ساعت	هدف‌های آموزشی: لحیم‌کاری نرم	نام قطعه کار: تمرینی مقیاس ۱:۱

تجهیزات و وسایل ایمنی برای لحیم کاری اتصال لب روی هم

جدول وسایل کار

ردیف	نام	مشخصات	تعداد
۱	مشعل لحیم کاری	پایه دار	یک عدد
۲	هویه مسی	۲۵° گرمی	دو عدد
۳	برس سیمی	با سیم فولادی	یک عدد
۴	قطعه چوب زیر کاری	چوب سخت	یک عدد
۵	انبردست	بدون عایق	یک عدد

نکات ایمنی!

- برای گرم کردن هویه مسی از چراغ یا مشعل، مطمئن استفاده کنید.
- در اطراف شعله‌ی گرم کننده چراغ یا مشعل، مواد مشتعل شونده قرار ندهید.
- عملیات لحیم کاری را روی میز جوشکاری و یا روی آجر نسوز انجام دهید.
- در استعمال مواد شیمیایی، مثل روانسازها، احتیاط کامل به عمل آورید.

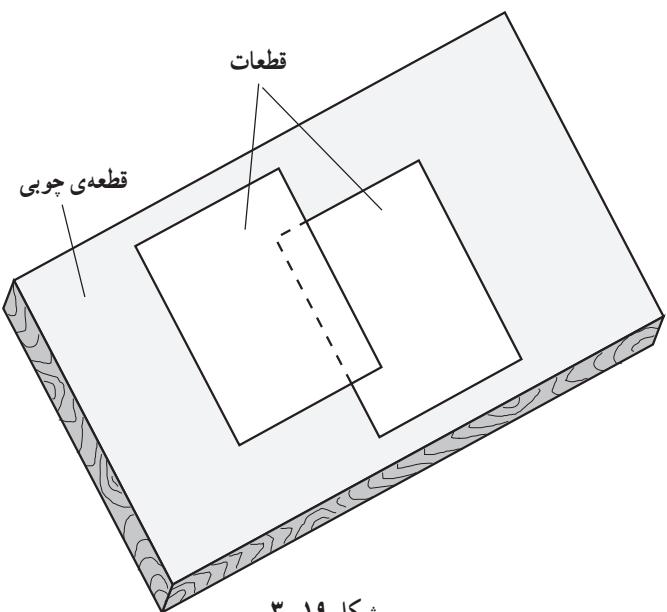
جدول وسایل ایمنی

ردیف	نام	مشخصات	تعداد
۱	لباس کار مناسب	اندازه‌ی بدن	یک دست
۲	کفش ایمنی	اندازه‌ی پا	یک جفت
۳	ماسک دهنی	استاندارد	یک عدد

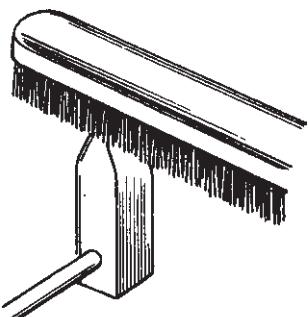
جدول مواد لازم

ردیف	نام	مشخصات	تعداد	ملاحظات
۱	قطعه‌ی تمرینی	۱۰۰×۴۰ میلی متر	۴	ورق گالوانیزه
۲	ماده‌ی لحیم	LSn 60bpw	۱۰۰ گرم	به صورت میله
۳	روانساز	کلورور روی ZnCl₂	۱۰۰C	در ظرف شیشه‌ای
۴	ماعی لحیم کاری	با فشار ۵bar	یک سرمشعل	گرم کاری

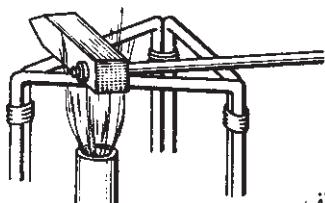
مدت: ۳ ساعت

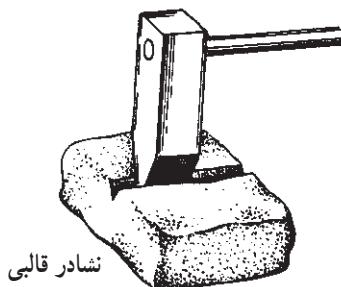
شکل ۳-۱۹

شکل ۳-۲۰- تمیز کردن هویه

شکل ۳-۲۱- الف

شکل ۳-۲۱- ب - گرم کردن و اکسیدزدایی هویه مسی

۵-۳- دستور العمل لحیم کاری درز لب روی هم
وسایل و ابزار را از انبار تحویل بگیرید و با رعایت نکات
ایمنی مراحل زیر را به ترتیب انجام دهید:

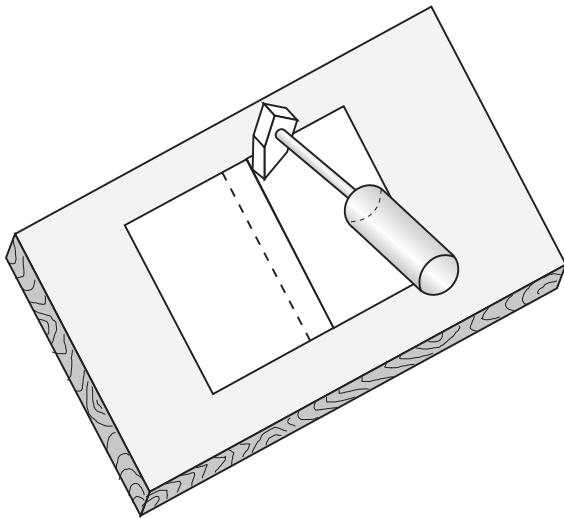
- ۱- به وسایل ایمنی لازم مجهز شوید؛
- ۲- چهار قطعه ورق گالوانیزه به ابعاد $۱۰۰ \times ۴۰ \times ۰/۵$ آماده کنید؛

۳- لبه‌های کار را با سنباده تمیز کنید؛
۴- قطعات کار را روی سطح صاف قرار دهید و برای
زیرسروی قطعات کار، از چوب رنده شده، مطابق شکل ۳-۱۹
استفاده کنید؛

۵- هویه را از اکسیدها تمیز کنید (برس سیمی) (شکل ۳-۲۰).

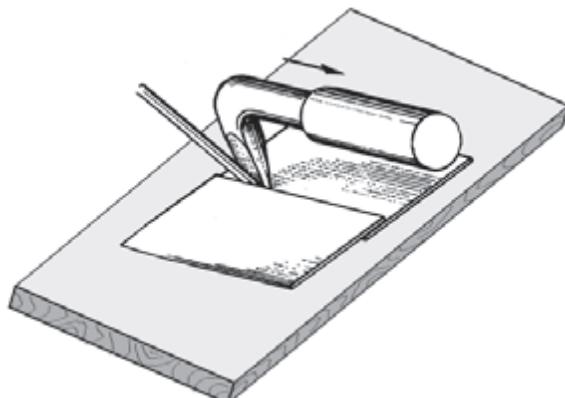
۶- هویه مسی را به وسیله‌ی شعله‌ی گاز بوتان مطابق
آنچه که در شکل ۳-۲۱- الف مشاهده می‌کنید گرم کنید.

۷- نوک هویه‌ی گرم شده را در شیار نشار فالبی جایه‌جا
کنید (شکل ۳-۲۱- ب)، تا اکسیدهای سطحی آن پاک شود و آن
را دوباره کنار شعله قرار دهید.

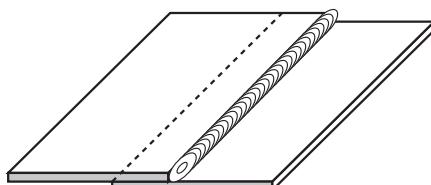
شکل ۳-۲۲

- لبه‌های کار را به محلول کلرید روی آغسته کنید.
- هویه‌ی داغ را به لبه‌ی کار تماس دهید تا با کار زاویه‌ی 45° بسازد و پس از چند لحظه که کار کمی گرم شد سیم لحیم را به آن نزدیک کنید.
- همانند شکل ۳-۲۲ با ذوب شدن لحیم هویه را در امتداد درز حرکت دهید.

شکل ۳-۲۳

- اگر لحیم سریع ذوب نمی‌شود هویه را عوض کنید یا آن را مجدداً گرم کنید و آن را روی کار آندر نگاه دارید تا لحیم آن نقطه دوباره ذوب شود. سپس هویه را در طول درز به آرامی پیش بیرید تا درز صافی به وجود آید (شکل ۳-۲۳).
- اتصال لبه‌ای را تمیز کرده و جهت بررسی به هنر آموز خودتان نشان دهید.

اتصال لبه‌ای

شکل ۳-۲۴

- یک عمل لحیم کاری وقتی درست انجام شده است که لحیم درز دو قطعه را در تمام طول پر کرده باشد و باصطلاح آب بندی باشد (شکل ۳-۲۴).
- وسائل را جمع آوری و آنها را تمیز کرده به انبار تحويل دهید و محل کار را نیز کاملاً تمیز کنید.